

List izhaja vsak dan zjutraj, razen nedelja. Naročnina: za 1 mesec L. 8.—, 3 mesece L. 22.—, pol leta L. 38.—, leto L. 70.—, v inozemstvo mesečno L. 650 vč.— Posamezne številke 25 stot.— Oglasi: za 1 mm prostora v širini 1 kolone (72mm): za trgovske in obrtne oglase 75 stot., za smrtne, zahvale, poslana, vabila L. 120, oglase denarnih zavodov L. 2.— Mali oglasi: 30 stot. za besedo, najmanj L. 3.

EDINOST

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesca d'Assisi 20. Tel. kabin 11-57. Dopolni naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglaš, reklamacije in denar pa upravnisti. Rokopisi se ne vračajo. Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne „Edinost“ Poduredništvo v Gorici: ulica Glusce Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327 Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Še par besed k vprašanju naše reorganizacije

V članku posvečenem mladinskemu vprašanju, ki je bil objavljen na tem mestu preteklo nedeljo, je bilo med drugim rečeno, da se je naš položaj pod silo razmer, kakor jih je ustvarila v prvi vrsti nova zakonodaja, zasakal tako, da zadobivajo čedalje večje važnost posamezni deli naše narodne zgradbe in da se nam sprito tega dejstva bolj in bolj narinja preorijentacija vsega našega udejstvovanja v smeri, ki bi jim boljše odgovarjala novemu položaju.

Kateri so ti posamezni deli? Na to vprašanje moramo najti določen in jasen odgovor, ako naj nam bo jasno naše vprašanje v svojem polnem obsegu. Tak odgovor, ki bo veljaven za vsake razmere in torej tudi za sedanjost. Pravzaprav je vsakemu izmed nas nekako vedno na jeziku, imamo ga vsaj podzavestno v svoji posesti, vsakemu človeku prirojeno življenjski nagoni nas stalno opominjajo na one sestavne dele našega življenja, ki so glavni stebri celotne življenjske stavbe. Tudi življenje samo nas vleče v teh glavnih smereh. Potrebno pa je, da prečine vse to tudi našo računajočo zavest. Kljub temu —

Kljub temu nam je vsako teoretično razmišljanje in razglabljanje o naših življenjskih problemih tako zoprno, da raje igramo vlogo inženirjev brez načrtov, nego da bi se hoteli „diskreditirati“ s sistematičnim „filozofiranjem“ o tem, kar delamo in kar hočemo delati. In vendar se ne da zgraditi nič trdnega, ne da bi bilo prej zamišljeno in sistematično premišljeno v naši duševnosti.

Odprava tega nedostatka spada tudi k nalagam naše splošne obnovitve in nekateri članki, ki so bili objavljeni v zadnjih mesecih v „Gospodarskem vestniku“, pričajo, da se ta potreba čuti tudi v širši javnosti. Zahteva se „več sistematičnosti“ našega delovanja.

Kar se tiče našega današnjega vprašanja glede glavnih delov naše narodne stavbe, moremo reči, da nam jih podaja življenje kot tako. Naj bodo razmere, v katerih živi kaka socialna skupnost, kakršnekoli, vedno in povsod sestavljajo socialno življenje širje glavnih elementov, ki so: plemenski, kulturni, gospodarski in moralni element. Ni je panoge človeškega sožitja, ki bi ne spadala v eno izmed omenjenih glavnih panog življenjskega udejstvovanja. In z vidika tega dejstva moramo promatrati tudi naš vsakokratni položaj, ako hočemo ostati na realnih tleh v vsakih razmerah, naj bodo kakršnekoli.

Oni posamezni deli, ki zadobivajo večjo in večjo važnost v našem narodnem življenju, so torej gori imenovani štirje elementi socialnega življenja. To so oni stebri, ki nam jih je povojni potres omajal in ki jih moramo sedaj dozidavati in tudi znova graditi, kjer je potreba.

Kar se tiče v prvi vrsti plemenskega življenja, je jasno da spada sem vse, kar se nanaša na narodno zdravje v vsakem pogledu: telesno zdravje posameznika, na materinstvo, krepljenje mišic, pridobitnih zmognosti posameznika in družin, treznost, vzdržnost in naporu, splošno higijeno itd. Z eno besedo vse, kar se razume v novejšem času pod takimenovano evgenetiko, t. j. posebno znanstveno zamišljeno propagando za telesni napredek človeške družbe.

Če bi rekli, da nismo na tem polju še nič storili, bi bilo to zelo krivično. Saj bi lahko pokazali pred vojno na razna telovadna društva, a po vojni na naš sport. Mnoga društva se pridno ozirajo na vzgojo lastnosti dobrih gospodin pri svojih mladih članicah, kakor navajajo svoje mlade člane k zmernemu in treznemu življenju. Toda na drugi strani bi se varali sami sebe, ako bi mislili, da smo storili vse, kar je bilo mogoče. Kje so materinski krožki, kje sistematična propaganda za treznost, snago itd. Ni še enotnega načrta za smoteno akcijo na tem polju. Potreben bi bil poseben tozadevni organ, ki bi se bavil izključno s telesno-kulturnimi vprašanji, imel svoj urad itd. Še le potem bi bilo mogoče smoteno delo po enotnem načrtu.

„Edinost“ je objavila lansko leto več člankov in pozivov, naj se ustanovi povsod „roditeljski krožki“. Poziv je ostal seveda brez odziva, ker ni imel kdo stvar organizirati, t. j. ker nismo imeli tozadevnega organa, ki bi obvladoval vse predmet, tako da bi mogli dati zanesljive smernice, ki bi objemale vse plemensko življenje našega ljudstva. Sport in telovadba tvorita na tem polju sicer važen, toda vendar le zelo neznačen del celotne naloge.

Po vojni je postavljeno naše ljudstvo na preizkušnjo tudi v zdravstvenem pogledu in zato moramo — po mojem mnenju — misliti na tak osrednji urad, ki bo skrbel za narodno zdravje ter dal našemu ljudstvu zanesljive na-

svete, da bi imelo čim večjo korist tudi od tozadevnih zakonov. Glede smernice ne moremo biti v dvomu, zakaj nihče ne bo menda začel skrbeti za narodno zdravje in telesno krepitev pri starih pokolenjih, ki so že odživila svoje vloge. Nahajamo se torej zopet pred mladinskim vprašanjem. Kdor hoče delati za povzdigo narodnega zdravja, mora delati za mladino ali pa sploh nič delati. Tretjega ni tu ali pa bi bilo navadno mlatenje prazne slame, oziroma puhlo figuriranje.

Mnogo bolje nego na ravno kar orisanem plemenskem polju stojimo brez dvoma na polju kulturnega udejstvovanja, ako hočemo za hip pozabiti na žalostni položaj, v katerega nas spravlja odpravljanje naših šol. Na tem polju se res opaža ponekod tak polet, združen s tako vztrajno vneto, da bi gotovo zašli v nekaj enostranski duševni „kulturizem“, če bi ne trkala na vrata istočasno druga, posebno gospodarska vprašanja. Kakor na vsakem drugem polju, tako pa je posebno in predvsem na polju socialnega uveljavljanja vsaka enostranost zgrešena.

S tem ni nikakor rečeno, da smo morda na kulturnem polju preveč napredovali, temveč sem hotel le naglasiti, da nikakor ne smemo misliti, da je duševno-kulturni napredek vse, medtem ko predstavlja v resnici le eno četrtino življenjskega uveljavljanja. Hotel sem le poudariti potrebo, da moramo posvečati svoje energije tudi ostalim stranem življenja, kjer moramo skušati ustanoviti ravno tako impozantne institucije.

Tudi na kulturnem polju pa pogrešamo enotnost, ki bi spajala vse udejstvovanje v eno in ki bi lahko obstajala ob varovanju popolne avtonomije naših sedanjih ustanov. Potreben bi bil tudi tu osrednji kulturni urad, ki bi z zanesljivo kompetenco stalno proučeval potrebe in položaj naših kulturnih ustanov — posameznih in njihovih zvez —, ki bi jim dajal nasvete glede obnašanja v vseh pogledih, tako da bi ne dajala na pr. društva niti najmanjšega povoda za razpuščanja s strani oblastev, ki bi bil po svoji sestavi kompetenten glede vseh vprašanj napredka na polju znanstva, umetnosti, tehnike in filozofije itd.

Kar se tiče splošnih smernic, velja tu isto, kar je bilo rečeno glede telesne vzgoje. Tudi tu torej lahko postavimo kot nekaj aksiom: če hočemo sploh skrbeti za izobrazbo našega ljudstva, potem moramo izobrazbo mladino in ne starega pokolenja. Tako vstaja tu pred nami zopet mladinsko vprašanje s svoje kulturne strani. Gremo lahko še dalje in rečemo, da je v kulturnih stvareh mladina ne samo ono polje, kjer je sploh možen kulturni napredek, temveč da so prav mladi izobraženci glede vedno obnovljajočih se kulturnih potreb tudi najkompetentnejši. To pa radi tega, ker prihajajo s pojmi o najnovejših pridobitvah na kulturnem polju. Pri tem pa seveda ni smeti vzeti besede „kompetenca“ v absolutnem pomenu, kakor da bi bil tak mlad človek kompetentnejši nego kak strokovnjak, ki je vse svoje življenje posvetil kakim določenim panogi človeške kulture. Dejstvo pa je, da živi povprečni izobraževanec (strokovnjak) vsaj zadnjo tretjino svojega življenja če ne več le od tega, kar se je naučil v svojih mladih letih. Ne zalaga se z novo kulturno zalogo.

Preostajata nam še gospodarski in moralni element, ki sta mnogo resnejše narave, posebno pa poslednji. O tem pa v prihodnjem članku. Ze danes pa se moram zavarovati proti očitkom, — češ lahko je kovati take načrte, lepi so, a kaj ko jih ni mogoče izvršiti itd. Odgovor je kratak: dokler se ne poskusi, se ne more nič gotovega reči, a ko se poskusi, se doseže, kar se da doseči, drugače pa nikoli nič. Nikjer ni pisano, da mora iti vse in povsod kakor po maslu. Kar pa se tiče „kovanja načrtov“, velja tudi tu prispodoba iz inženirij. Vsi vemo, da so inženirji, ki delajo vse svoje življenje samo načrte, a ni jih, ki bi delali stavbe sploh brez vsakega načrta.

Pričujoči načrt pa ni nič drugega nego načrt za neobhodno in neodklonljivo delitev dela.

Pogovor brez nepričakovanih rezultatov

PEKING, 30. Čang Tso Lin in Vu Pei Fu sta se sestala na pogovor, ki se je končal zadovoljivo, vendar brez drugega sklepa razen tega, da bo treba nadaljevati boj proti boljševizmu.

Coolidge proti sovjetom

WASHINGTON, 30. Predsednik Coolidge ni voljan baviti se z zopetnimi željami Rusije po priznanju sovjetske vlade. Zedinjene države ne bi imele škode za svoje trgovinske odnose z Rusijo, ako ne bi priznale njene vlade. Lani je znašal ruski izvoz v Zedinjene države 26,8%, v Anglijo 15% in v Nemčijo 14,5%. Pač pa je Amerika prepričana nevarnost boljševiške propagande.

Vladni ukrepi

za povzdigo narodnega gospodarstva

RIM, 30. Po proučitvi gospodarskega položaja v državi je ministrski svet na včerajšnji seji sklenil zvišati množino nekaterih izdelkov, znižati cene nekaterim surovinam in znižati nekatere nasladne trošnje.

V doseg tega namena je ministrski svet na predlog vladnega načelnika odobril osnutek kr. odloka, ki določa naslednje:

Od 1. julija do 30. junija 1927 je načeloma prepovedano pričeti graditev luksuznih stavb, v prvi vrsti pa vil in izoliranih gospodskih hiš. Graditi se smejo le stanovanjske hiše za delavce, kmete, uradnike in za srednje sloje.

Od 1. julija do novih odredb je prepovedana otvoritev novih barov, kavarn, gostiln, sladstičarn in nočnih shajlišč.

Od prvega julija do nadaljnjih odredb smejo dnevniki izhajati kvečjemu na šestih straneh, pri čemer pa jim je zabranjeno povečati format.

Nadalje so s 1. julija do nadaljnjih odredb delodajalci pooblašteni zvišati dnevni delovni urnik za eno uro.

„Popolo di Roma“ dostavlja k tem ukrepom naslednja pojasnila, ki jih je prejel od odločilnih krogov: Z ozirom na zvišanje delovnega urnika je treba naglasiti, da gre le za začasno izpremembo zakona o osemurnem delovniku. Deveto uro morajo delodajalci posebno plačati.

Potresni sunki v Kalabriji

Porušene stavbe - Nekateri osebe ranjene - Vzemišanje med prebivalstvom

RIM, 30. Potresni sunki, ki so se ponovili tekmo včerajšnjega dne, so povzročili znatno škodo. Nekateri osebe so bile ranjene. V mestecu Sant'Agata di Esaro se je posulo nekaj poslopij. Nekateri osebe so zakrile ruševine. Na kraju nesreče so prihiteli rešilni oddelki ter izvlekli prebivalce izpod ruševin. K sreči niso te osebe zadobile težkih poškodb. V Cosenzi so potresni sunki povzročili med prebivalstvom zelo veliko zmešnjavo. Na jugovzhodni strani mesta se je podrla neka stara palača. Tudi iz drugih krajev pokrajine prihajajo poročila, da je potres zelo vznemiril prebivalstvo.

V Siciliji traja razburjenje nadalje, ker se prebivalci bojijo, da se potres utegne ponoviti.

Nemirna zemlja

FAENZA, 30. Seizmografi (potresomeri) observatorija Bendandi so včeraj ob 15.40 zabeležili silovit potres v razdalji 10.500 km. To zemeljsko gibanje je vplivalo na naprave nad 2 uri.

PADANG (Sumatra), 30. Potresni sunki je zrušil včeraj skoro vsa poslopja v Padang-Pandjangu je bilo 100 mrtvih in veliko ranjenih. V Fort de Koroku je 1 oseba mrtva in dve ranjeni, v Soengiboeleju je 17 mrtvih, v Soloku 15.

Nove vodne ceste na Poljskem

VARŠAVA, 30. Dospelo je sem odposlanstvo strokovnjakov iz Družbe narodov, ki bo proučilo načrte za sistemacijo in zgradbo novih vodnih cest na Poljskem, med temi prekop, ki bo vezal Gdansk z Gornjo Šlezko in reko Bug s Priptom.

Poljski krščanski nacionalci za spremembo ustave

VARŠAVA, 30. Stranka krščanskih nacionalcev je odobrila vladni načrt za spremembo ustave in se je izjavila za veto in pravico razpusta zbornice po predsedniku, za jamstvo vlade proti slučajnim krizam, za ustanovitev državnega sveta in ustavnega sodišča, za spremembo volilnega zakona in omejitev poslanske nedotakljivosti.

Francosko-španska konferenca

PARIZ, 30. Francosko-španska konferenca je končala proučevanje pogov, ki bodo postavljeni Rifancem. Ti bodo razdeljeni v razne skupine in bodo tudi različni z njimi ravnali. Konferenca se bavi sedaj z vprašanjem razmejitev.

Nove francoske čete v Siriji

BEIRUT, 30. Izkrcala se je tretja skupina francoskih marošanskih čet, da okrepi iztočno vojsko.

Nadzorstvo nad Ogrsko dokončno odpravljeno

PARIZ, 30. Odbor za nadzorstvo nad Ogrsko je odobril sklep Sveta Družbe narodov glede odprave tega nadzorstva. To odobritev je predlagal italijanski zastopnik in predsednik te seje Gavazzoni.

Proslava na Kosovem

BEOGRAD, 30. Na Kosovem polju se je predvčeršnjim vršila proslava Vidovega dne, kakršnega Kosovo še ni doživelo. Proslave se je udeležilo nad 30.000 ljudi iz raznih krajev Jugoslavije.

Narodna skupščina odgodena

Odobritev drugega dela beograjskih konvencij
Netunski konvencije pridejo na vrsto šele v jeseni

BEOGRAD, 30. (Izv.) Narodna skupščina je danes dopoldne in popoldne razpravljala o ostanke beograjskih konvencij ter jih ratificirala z večino glasov. Seja zbornice, ki je bila nenavadno živahna, je absorbirala vse politične dogodke. Na dopoldanski seji je bila sprejeta železniška konvencija, popoldne pa konzularna in ostale konvencije. Oddanih je bilo 124 glasov za konvencije, proti konvencijam pa 28 glasov. Glasovanje je bilo zaključeno ob burnih protestih opozicije.

Jutri imajo načelniki opozicijskih klubov sestanek in bodo razpravljali o krvavih dogodkih v Ljubljani in o korakih, katere nameravajo storiti proti vladni radi predčasne odgoditve skupščinskih sej. Z ratifikacijo beograjskih konvencij so bile namreč danes seje narodne skupščine odgodene na nedoloten čas z motivacijo, da se bo prihodnja seja pisмено sklicala.

Iz vladnih krogov prihaja vest, da se narodna skupščina sploh ne bo sestala pred 15. septembra in da bodo netunski konvencije prišle še le v jeseni na dnevni red. Tudi seja odbora za proučevanje netunskih konvencij, ki je bila sklicana za danes popoldne, je bila odgodena. Glasom vesti iz Karlovih Varov šefi Pašić, da se vprašanje netunskih konvencij odgodi, ker da jih je treba še enkrat temeljito proučiti. V opozicijskih krogih pa so mnenja, da je prišel pritisk od Radića, ki je napravil junktim med glasovanjem o netunskih konvencijah in o zakonu glede neposrednih davkov.

Protesti opozicije radi odgoditve skupščine

Načelniki opozicijskih skupin bodo jutri najbrž izdali proglas na narod, v katerem bodo ostro obdoli vladno radi odgoditve sej narodne skupščine, češ da je nesposobna za delovanje s parlamentom.

Ljubljanska Orjuna razpuščena

Krvavi dogodki v Ljubljani so bili predmet obširnih razprav v ministrskem svetu, ki je imel danes dopoldne sejo. Notranji minister Maksimović je o dogodkih podal poročilo na osnovi

uradnega referata, ki ga je prejel od ljubljanskega velikega župana Baltiča. Vlada je sklenila, da se radi navedenih dogodkov razpusti ljubljanska Orjuna in da se razorožijo ostale nacionalistične organizacije v državi. Poleg tega je notranji minister Maksimović v tej zvezi izdal nekatere ukrepe, ki se pa držijo v tajnosti.

Poslanci SLS proti velikemu županu Baltiču

Poslanci SLS so vložili na notranjega ministra interpelacijo, v kateri zahtevajo, da se krivici krvavega incidenta pozovejo na kazensko odgovornost. Nadalje napadajo v interpelaciji ljubljanskega velikega župana Baltiča ter naglašajo, da nosi indirektno odgovornost za krvavi dogodek.

Premestitev madžarskega poslanika v Beogradu

BEOGRAD, 30. Madžarski poslanik v Beogradu Hory je premeščen v istem svojstvu v Rim, poslanik v Rimu Nemethy pa je upokojen. Madžarska vlada se ni določila novega poslanika v Beogradu.

Katastrofalne poplave v Jugoslaviji

Naraščanje reke Donave - Beograd ogrožen - Poplave v Vojvodini, Srbiji, Bosni in Hercegovini

BEOGRAD, 30. (Izv.) Po poročilih iz vseh krajev Vojvodine reka Donava neprestano narašča. Donava in Drava sta že poplavili večje komplekse vojvodinskih polj in tudi nekatera mesta. V Beogradu je danes zopet padal dež in iz vseh strani prihajajo poročila, da grozi Beogradu in Pančevu poplava, če dež ne preneha. Železnica iz Beograda v Kladovo se nahaja že pod vodo. Ogrožene so vse vasi, ki leže ob Donavi.

Nadalje poročajo tudi iz juga o naraščanju vod. Posebno visoka je reka Vardar in Bregalnica. O grozečih poplavah javljajo tudi iz Bosne in Hercegovine. Skoraj edino izjemo tvori SPLIT in Ljubljana, kjer ne dežuje. Od vseh strani prihajajo vladi poročila o grozečih povodnih ter prosijo za pomoč.

vsemi močmi zvišanje delovnih ur in znižanje plač.

Odkrita zarota na Bolgarskem

SOFIJA, 30. Davi je odkrila policija zemljedelsko-komunistično zaroto in zaplenila mnogo eksplozivnih snovi. Več oseb je aretiranih.

Vejni zakon na Poljskem

VARŠAVA, 30. Zavoljo številnih krvavih izgradov v zadnjem času, je ministrski svet sklenil, da bo veljal do 31. dec. t. l. vojni zakon, ki med drugim ne dovoljuje prizivov proti kaznim.

Kuga v Mehiki

LONDON, 30. V Mehiki je izbruhnila kuga, ki je zahtevala dosedaj skoraj 2000 žrtv. V več krajih grozi radi slabetne lakota.

Pisma iz Rima

Nazaj k zemlji! — Konec slave

(Od našega rimskega dopisnika)

RIM, 29. junija.

Nedeljski govor političnega tajnika fašistovske stranke, poslanca Turatija na kongresu padanskih zemljedelcev v Bologni je dal rimskemu časopisu povod in predmet za obširne razprave, ki bi se dale vse združiti pod ključem: nazaj k zemlji! Ali čeprav je bil ključ vsega časopisa skupen in složen, so pa bili različni in nesložni njega odmevi v posameznih listih.

Nekateri listi, ki se takoj navdušijo za vsako geslo, ako ga izreče kdo iz voditeljev stranke, so hiteli dokazovati, da ima Italija sijajne možnosti za blesteč poljedelski razvoj. V svojem dokazovanju in v svojem pretiranem optimizmu so se povzpeli celo do trditve, da bo Italija, ki sedaj uvaža letno ogromne količine žita, z izboljšanjem in povzdigom ne le krila svojo lastno potrebo, ampak celo izvažala svoje, doma pridelano žito v tuje države.

Kakor v politiki, tako se tudi v narodnem gospodarstvu ti listi kaj radi vračajo nazaj v rimljanske čase, ko je Virgilij prepeval o Italiji, „alma parens frugum“, pri čemer se ne zavedajo ali se nečejo zavedati, da so se od časov rimljanskega cesarstva sem, t. j. tekmo skoraj dveh tisočletij, temeljito spremenili tako narodi kakor tudi zemlja. V živem navdušenju je pač lahko delati vratolomne skoke preko tisočletij, nikakor pa ne v trdem, vsakdanjem življenju in še najmanj pa v večno spreminjajoči se prirodi.

K. E.

tem ko se domače še vedno drži okrog L 205—210. Ali to je za prvi mesec, a nadalje bo skakala cena navzgor že zaradi tega, ker bo domači trg moral vsaj v drugi polovici poljedelskega leta biti popolnoma pod tujim trgom, ker bodo zaloge popolnoma izčrpane domačega blaga.

Država mora priskočiti tu na pomoč v vsakem oziru. Domači produkt bo

Zadnje deževje je napravilo pri nas precej škode. Narastli so oni mali potoki, ki jih sicer komaj opaziš, kot je n. pr. Vitovčček in udri so v bližnje hiše. Ena izmed hiš, ob vtoku stoeča, je bila do kolen ure-

